

MIGRACJE WE WSPÓŁCZESNYM KINIE NIEMIECKIM

Od 23 października do 4 grudnia, w każdy poniedziałek o godz. 17, zapraszamy do Centrum im. Willy'ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego (ul. Strażnicza 1–3) na projekcje filmowe w cyklu „Migracje we współczesnym kinie niemieckim”. Po każdej projekcji przewidziane są dyskusje z udziałem ekspertów.

Osoby z tłem migracyjnym stanowią blisko 30% niemieckiego społeczeństwa. Kino niemieckie opowiada o (post)migrantach i jest tworzone przez (post)migrantów. Z uwagi na relewantność tej tematyki – dzisiaj i w przyszłości – także dla Europy jako całości i Polski w szczególności, przyjrzenie się niemieckim doświadczeniom i ich filmowym reprezentacjom może być owocne poznawczo. Zachęcamy do uczestnictwa w spotkaniach zarówno tych, którzy są zainteresowani kinematografią naszego zachodniego sąsiada oraz migracjami, jaki i tych, którzy będą chcieli obejrzeć ciekawe filmy i o nich podyskutować.

W programie znalazło się siedem filmów niemieckich z lat 2017–2021 odnoszących się w różny sposób do problematyki cyklu. Są wśród nich tytuły znane już w Polsce, a także takie, które nie trafiły u nas do dystrybucji. Są one reprezentatywne dla nurtu migracyjnego we współczesnym kinie niemieckim, a o ich wartości mogą świadczyć przyznane im wyróżnienia.

Na wszystkie spotkania wstęp wolny.

23.10.2023. Spotkanie 1: Niemcy za granicą

***Western*, reż. Valeska Grisebach, Niemcy–Austria–Bułgaria 2017 (121 min.)**

O filmie:

Grupa niemieckich robotników budowlanych wyrusza na plac budowy do Bułgarii. W pobliżu małej wsi ma powstać elektrownia wodna. Surowy, nieznany krajobraz początkowo wzbudza w mężczyznach pragnienie przygody, ale stopniowo – jako obcy w innym kraju – nie tylko konfrontują się oni z lokalną kulturą i językiem, ale też z nieufnością miejscowych i własnymi uprzedzeniami. Dwóch mężczyzn z grupy wdaje się w coraz ostrzejszą rywalizację o uznanie lokalnej społeczności.

„Nie ma znaczenia, kto ostatecznie wygra pojedynek. O wiele ważniejsza w ‘Westernie’ jest obserwacja ich doświadczeń, ich tożsamości. A te pokazane są z kobiecego punktu widzenia. Ekipa filmowa Grisebach składała się prawie wyłącznie z kobiet, podczas gdy aktorami byli prawie wyłącznie mężczyźni. Obserwacja płci przeciwnej prowadzona jest z zaciekawieniem, precyzją i jest niezwykle ekscytująca.” [Kino-Zeit]

„Gatunek westernu był tym, przy którym dorastałam siedząc przed telewizorem w Berlinie Zachodnim w latach 70. – do dzisiaj budzi on we mnie osobliwą, swojską fascynację. Chciałam poznać bliżej owe samotne, wyrastające ponad otoczenie, często melancholijne męskie postacie

z westernów. *Wszystko to korespondowało z tematyką utajonej ksenofobii, która od dłuższego czasu zajmuje mnie w filmie.*” [Valeska Grisebach]

Wyróżnienia: Niemiecka Nagroda Filmowa – Brązowa Lola w kategorii Najlepszy Film Fabularny (2017), Nagroda Niemieckiej Krytyki Filmowej za najlepszy film fabularny (2017).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

dr Ewa Fiuk (Instytut Sztuki PAN) i dr hab. Izolda Topp-Wójtowicz (Instytut Kulturoznawstwa UW).

30.10.2023. Spotkanie 2: Migracje w świecie postindustrialnym

Żyrafa (Giraffe), reż. Anna Sofie Hartmann, Niemcy–Dania 2019 (88 min.)

O filmie:

W związku z budową tunelu łączącego Danię i Niemcy, młoda etnolożka z Berlina – Dara – jedzie w rodzinne strony, na duńską wyspę Lolland. Chce udokumentować, jak zakrojony na szeroką skalę projekt zmieni życie miejscowych. Wśród nich są Birte i Leif, którzy muszą opuścić swój dom, dziedziczony z pokolenia na pokolenie. Życie Agnes jest odzwierciedlone w jej pamiętnikach, pamiątkach i na ścianach domu, który zostanie zburzony. Równolegle toczy się historia młodego Polaka Lucka i jego polskich kolegów, którzy pracują na budowie.

„Anna Sofie Hartmann splata w swoim filmie luźną sieć historii, obrazów i głosów. Poruszają się one w szeroko zakrojonym związku gospodarki, migracji zarobkowej i utraty świata życia. Choć obrazy są precyzyjne, podkreślając wzajemne współoddziaływanie ciał i przestrzeni, nastroju i światła, to ton filmu jest nieokreślony, niejasny, zawsze nieco ‘pomiędzy’ – także pomiędzy dokumentem, dramatem fabularnym i eseistyczną obserwacją.” [Film-Dienst]

„Dla mnie Lolland jest mikrokosmosem zmian i warunków świata postindustrialnego: tak, jak w wielu innych, wcześniej przeważnie wiejskich, obszarach świata zachodniego, możliwości zatrudnienia stają się tutaj coraz bardziej ograniczone, a to prowadzi do wyludnienia i rozpadu ściśle powiązanych społeczności. Prowadzi to do pytania: jeśli nie mogę pozostać tam, skąd pochodzę, to gdzie jest moje miejsce?” [Anna Sofie Hartmann]

Wyróżnienia: Nagroda FIPRESCI na Viennale w Wiedniu (2019), Nagroda za najlepszy film fabularny na festiwalu achtung berlin (2020), Nagroda Niemieckiej Krytyki Filmowej za najlepszy film fabularny (2020).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

dr Anna Kurpiel (Katedra Nauk Społecznych i Ekonomicznych Centrum im. W. Brandta UW) i dr Iga Pękala (Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UW).

6.11.2023. Spotkanie 3: Ucieczki z NRD – przez Wschód na Zachód

Adam & Evelyn, reż. Andreas Goldstein, Niemcy 2018 (100 min.)

O filmie:

NRD, lato 1989 roku. Adam, damski krawiec, i Evelyn, kelnerka marząca o studiowaniu historii sztuki, planują wspólne wakacje nad Balatonem. Po tym, jak Evelyn przyłapuje swojego chłopaka na zdradzie, postanawia wyruszyć na Węgry tylko z najlepszą przyjaciółką Simone i jej kuzynem. Adam, podąża za nimi, po drodze spotykając Katję. Podczas pobytu nad jeziorem dowiadują się oni, że Węgry otworzyły granicę z Austrią. Evelyn widzi w tym szansę na nowe życie na Zachodzie, natomiast Adam nie podziela jej perspektywy.

„Reżyser Andreas Goldstein dokładnie wie, o czym opowiada. Dorastał i socjalizował się na Wschodzie i właśnie wtedy, gdy żył pełnią życia, wszystko się zmieniło. Czy Zachód jest złotą szansą, kuszącym jabłkiem, czy może mirażem, który wabi po to, by unieszczęśliwić? Właśnie to pytanie, o przyszłość i korzenie, napędza Adama i Evelyn w okresie przełomu, jeszcze przed doświadczeniem upadku muru berlińskiego.” [Kino-Zeit]

„Większość filmów na temat NRD redukuje konflikt do narracji przeciwstawiającej wolność i represje państwowe, z upadkiem NRD jako wielkim wyzwoleniem. Mówią mi, że powinienem być szczęśliwy z tego powodu, że trafiłem do społeczeństwa, w którym żyję. Niepokojące w tej wykładni jest ignorowanie faktu, że nie mamy dzisiaj społeczeństwa, na jakie mieli nadzieję ludzie w 1989 roku.” [Andreas Goldstein]

Wyróżnienia: Nagroda dla najlepszego filmu fabularnego na Ahrenshooper Filmnächte (2018), Predykat „szczególnie wartościowy” Deutsche Film- und Medienbewertung (2019).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

prof. Andrzej Gwóźdź (Instytut Nauk o Kulturze UŚ) i dr hab. Dariusz Wojtaszyn (Katedra Historii Najnowszej Centrum im. W. Brandta UW)

13.11.2023. Spotkanie 4: Migracje z Afryki do Niemiec

Berlin Alexanderplatz, reż. Burhan Qurbani, Niemcy–Holandia 2020 (183 min.)

O filmie:

Film jest współczesną ekranizacją powieści Alfreda Döblina pod tym samym tytułem (1929). Francis B. jest uchodźcą z Gwinei Bissau i – tak, jak jego książkowy pierwowzór – próbuje zbudować w Berlinie nowe, uczciwe życie. Ponieważ nie ma dokumentów, jego perspektywy w Niemczech są jednak marne. Po niepowodzeniach w pracy na budowie schodzi na ścieżkę przestępczą, przyłączając się do grupy dealerów narkotyków. Miłość Mieke ratuje go z opresji, ale czy uda mu się zrealizować swój „niemiecki sen”?

„'Berlin Alexanderplatz' to znacznie więcej niż wielki film aktorski i wirtuozowska adaptacja literacka – to przypowieść przeciwko rasizmowi. Przeciwno odwracaniu wzroku. W kluczowej scenie filmu ten, który początkowo mówił: 'Przez całe życie byłem uchodźcą', teraz zabrania tego słowa: 'Nie nazywajcie mnie uchodźcą'. Wzywa młodych mężczyzn, żeby coś zrobili ze swoim życiem. 'Spójrzcie na mnie' – mówi do nich – 'Niemcy to ja'.” [Zeit]

„Mieszkalem od kilku lat w pobliżu parku Hasenheide i codziennie spotykałem tam głównie czarnoskórych dilerów. Znajdowali się na marginesie społeczeństwa. Jako dziecko afgańskich uchodźców znałem uczucie bycia tutaj obcym i bycia postrzeganym jako ktoś obcy. Uczucie to przewija się przez całą moją pracę. Dostrzegłem więc możliwość pokazania w filmie twarzy tych ludzi, którzy również są marginalizowani i dyskredytowani.” [Burhan Qurbani]

Wyróżnienia: Niemiecka Nagroda Filmowa – Srebrna Lola w kategorii Najlepszy Film Fabularny (2020), Niemieckie Nagrody Filmowe za najlepsze zdjęcia (Yoshi Heimrath), scenografię (Silke Buhr), muzykę (Dasha Dauenhauer) i męską rolę drugoplanową (Albrecht Schuch, 2020), Europejska Nagroda Filmowa za najlepszą muzykę (Dasha Dauenhauer, 2020), Predykat „szczególnie wartościowy” Deutsche Film- und Medienbewertung (2020).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

dr Ewa Fiuk (Instytut Sztuki PAN) i dr Piotr Przybyła (Katedra Literatury i Kultury Niemiec Centrum im. W. Brandta UWŕ).

20.11.2023. Spotkanie 5: Różnorodność niemieckiego społeczeństwa

Nico, reż. Eline Gehring, Niemcy 2020 (74 min.)

O filmie:

Nico, niemiecka pielęgniarka o perskich korzeniach, cieszy się berlińskim latem ze swoją przyjaciółką Rosą, dopóki atak na tle rasowym nie wyrwie jej z beztroskiej codzienności. Dręczona retrospekcjami ataku, zapisuje się na treningi karate. Dzięki nim udaje jej się skanalizować gniew i odzyskać pewność siebie. Jednocześnie zmienia się na tyle, że traci kontakt ze swoim dawnym otoczeniem. Gdy poznaje Macedonkę Ronny, między kobietami rodzi się silna więź i Nico zaczyna kwestionować obronę przez siebie ścieżkę.

„'Nico' dobrze przedstawia wszystko to, co dzisiaj często jest określane lekceważąco jako politycznie poprawne, i udowadnia, że nie musi się to odbywać kosztem estetyki, narracji, napięcia czy humoru. Wręcz przeciwnie, ten piękny, porywający debiut opowiada poruszającą historię o przyjaźni, usamodzielnianiu się oraz pokonywaniu traumy, bez hollywoodzkiego katharsis i poza stereotypami, ale wciąż z iskrą nadziei.” [EPD-Film]

„Media mają duży zasięg i silny wpływ na nasze postrzeganie rzeczywistości. Tworzą trwałe obrazy, które kształtują całe społeczeństwa. Dlatego pilnie potrzebujemy filmów, które są tak

różnorodne, jak ich widzowie. I to nie tylko pod względem ich pochodzenia i płci, ale także wieku i seksualności. Nadszedł czas na długo oczekiwaną zmianę w niemieckim krajobrazie filmowym – reprezentacja ma kluczowe znaczenie.” [Eline Gehring]

Wyróżnienia: Nagroda publiczności na Festiwalu Kina Niemieckiego FILMZ (2021), Nagroda Maxa Ophülsa dla najlepszej aktorki młodego pokolenia (Sara Fazilat, 2021), Bawarska Nagroda Filmowa dla najlepszej aktorki młodego pokolenia (Sara Fazilat, 2022).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

dr Joanna Banachowicz (Pracownia Badań na Migracjami Centrum im. W. Brandta UWr) i dr Joanna Trajman (Instytut Studiów Międzynarodowych UWr).

27.11.2023. Spotkanie 6: Kompleksowość migracji w Niemczech

Copilot, reż. Anne Zohra Berrached, Niemcy–Francja 2021 (119 min.)

O filmie:

Asli, młoda Turczynka studiuje w Hamburgu medycynę. Do jej kręgu znajomych należą zarówno Niemcy, jak i inni obcokrajowcy. Pewnego dnia poznaje Saaeda z Libanu, którego największym marzeniem jest pilotowanie samolotów. Związkowi sprzeciwia się matka dziewczyny, jednak para w tajemnicy przed nią decyduje się na małżeństwo. Wkrótce Saaed zaczyna znikać z domu. Kiedy jego nieobecność przedłuża się, Asli decyduje się odwiedzić jego rodzinę w Libanie. Nieoczekiwanie dowiaduje się, że jej mąż przebywa w USA.

„Anne Zohra Berrached chciała prześledzić ideologiczne linie podziału w rodzinie i pośród przyjaciół, jakie – będąc córką ojca z Algierii i matki ze wschodnich Niemiec – zna ze swego doświadczenia. Koniec związku jest wpisany w film od początku, wersami pożegnalnego listu: ‘Dziękuję Ci za pięć wspaniałych lat. Bez Ciebie nie byłbym w stanie podążać swoją drogą’. To są lapidarne zdania o dalekosiężnych konsekwencjach.” [EPD-Film]

„Asli musi zadać sobie pytanie, co mogła zrobić inaczej, czy mogła zapobiec katastrofie. Mogę powiedzieć, że mój film nie odpowiada na to pytanie, i że nie chcę robić takich filmów, które odpowiadają na pytania, lecz raczej takie, które zadają je widzom. Wtedy istnieje możliwość, że każdy sam sobie na nie odpowie, ale do tego muszę postawić widza w takiej sytuacji, w której czuje się silnie związany z głównym bohaterem.” [Anne Zohra Berrached]

Wyróżnienia: Nagroda dla najlepszego filmu na Lucca Film Festival e Europa Cinema w Lukce (2021).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

dr Dawid Junke (Instytut Kulturoznawstwa UWr) i dr hab. Marcin Szydzisz (Instytut Studiów Międzynarodowych UWr).

4.12.2023. Spotkanie 7: Migranci i neonaziści

W ułamku sekundy (Aus dem Nichts), reż. Fatih Akin, Niemcy 2017 (106 min.)

O filmie:

Świat Katji wali się, gdy w zamachu bombowym w Hamburgu ginie jej mąż Nuri i ich syn Rocco. Policja podejrzewa wojnę gangów – przecież mąż Katji był Kurdem zamieszanym kiedyś w handel narkotykami. Ale dla Katji jest jasne, że atak miał podłoże rasistowskie. Gdy policji udaje się zidentyfikować i aresztować napastników (małżeństwo neonazistów), Katja liczy na sprawiedliwy wyrok. Proces kończy się jednak uniewinnieniem i Katja zmuszona jest do dochodzenia sprawiedliwości na własną rękę.

„Fatih Akin – obsadzając w głównej roli blondwłosą, niebieskooką Diane Kruger – świadomie obala stereotyp ofiary oraz daje pole do popisu aktorce, która w naturalny sposób ucieleśnia wszystkie niuanse swojej postaci, od panny młodej, przez cierpiącą matkę, po anioła zagłady. Do niej należy film, który z wielką wyrazistością prezentuje perspektywę ofiary – jest to punkt widzenia uprawniony zarówno w kinie, jak i w dyskursie społecznym.” [EPD-Film]

„Pomysł na film sięga daleko wstecz. Właściwie do 1992 roku, Mölln i Solingen... do pierwszej motywowanej rasistowsko serii mordów na Turkach w zjednoczonych Niemczech. Napisałem wtedy pierwszy szkic takiej historii, bo w jakiś sposób musiałem sobie poradzić z neonazistami. Przez te wszystkie lata trochę nad tym pracowałem, lecz czas nigdy nie dojrzał. Aż w 2011 roku wypłynęła sprawa NSU i znowu byłem wściekły”. [Fatih Akin]

Wyróżnienia: Nagroda dla najlepszej aktorki na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Cannes (Diane Kruger, 2017), Złoty Glob (Los Angeles) dla najlepszego filmu obcojęzycznego (2018), Niemiecka Nagroda Filmowa – Srebrna Lola w kategorii Najlepszy Film Fabularny (2018), Niemiecka Nagroda Filmowa za najlepszy scenariusz (Fatih Akin, 2018), Bawarskie Nagrody Filmowe za najlepszą reżyserię (Fatih Akin) i rolę żeńską (Diane Kruger, 2018), Predykat „szczególnie wartościowy” Deutsche Film- und Medienbewertung (2019).

W dyskusji po filmie wezmą udział:

dr Ewa Fiuk (Instytut Sztuki PAN) i dr Maciej Olejnik (Katedra Nauk Politycznych Centrum im. W. Brandta UWr).

Moderacja dyskusji:

dr hab. Andrzej Dębski (Pracownia Badań nad Filmem i Kulturą Audiowizualną Niemieckiego Obszaru Językowego Centrum im. W. Brandta UWr).

Organizatorzy:

Centrum im. Willy'ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego

Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Instytut Goethego w Krakowie

Projekt dofinansowany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach programu „Społeczna Odpowiedzialność Nauki”

